

Pozor na katolíckych svätcov, možno sú to rasisti

Jozef Duháček

4. marca 2024 ✝ Cirkev ✝ Komentár

Nedávno sme sa zaoberali fenoménom „woke“ (<https://christianitas.sk/woke-nova-tvar-starej-herazy/>), ktorý sa ukazuje byť novou inkarnáciou starého gnostického dualizmu. Jedným z dôležitých prvkov tohto systému je „gnóza“, poznanie, ktoré odhaľuje dokonalú skazenosť sveta, ktorý je nenapraviteľne poškvrnený rasizmom, antisemitizmom, sexizmom a inými -izmami, ktoré vytvárajú dusivú opresívnu štruktúru. Toto poznanie má evanjelióvu moc „pravdy“, ktorá oslobodzuje.

Povrchný pozorovateľ si „woke“ spojí s demonštrantmi a aktivistami, ktorí, nesúc transparenty s heslami „Black lives matter“, „Defund the Police“ alebo „PRIDE“, blokujú dopravnú tepnu veľkomesta. Ozdravná moc spásnej wokistickej gnózy však nezostala pred bránami Cirkvi, ktoré konciloví otcovia II. vatikánskeho koncilu otvorili dokorán, aby umožnili vstup každému a všetkému. Vlajkovou loďou katolíckej inteligencie sú od 16. storočia jezuiti. Intelektuálny motor, ktorého sa báli protestanti, revolucionári a slobodomurári natoľko, že donútili slabého pápeža, aby reholu zrušil.

Jezuiti sa však vrátili, jeden sa dokonca stal pápežom a z ich existencie naďalej plynie blaho pre celú Cirkev. Tlačový orgán americkej jezuitskej provincie, *America Magazine* už dlho drží prst na pulze doby a mohutne prispieva ku koncilom žiadanému aggiornamentu – „zdnešneniu“ Cirkvi. 29. februára zverejnil príspevok od miestneho „cirkevného analytika“ menom George Faithful, ktorý nás chce poučiť čo robiť, keď je svätý rasista. A za ukážkový exemplár rasistického, sexistického a antisemitského svätca si nevybral žiadneho trefoligového hráča, ale superhviezdu ligy majstrov (ak medzi svätými niečo také majú) svätého Jána z Kríža, Učiteľa Cirkvi – doctor mysticus.

George sa pri tom nijako nezdržiava a začína pekne zostra: *Naši duchovní predkovia, dokonca aj tí, ktorých nazývame svätými, po sebe zanechali zmiešané dedičstvo, dobré ovocie zmiešané s jedovatým. Z ohľadov na konvencie a možno aj vyhýbaním sa váhe zodpovednosti môžu niektorí z nás upadnúť do pokušenia ignorovať alebo ospravedlňovať tú menej príjemnú polovicu rovnice. S pokornou vďakou a obavou si úprimne priznajme, že aj ľudia, ktorí zasiali dobré semeno, nám zanechali aj svoj podiel trnístej buriny.*

Takže, odhodme ohľady, konvencie – svätý nesyvätý – kostlivci zo skrine von!

Rasizmus nie je vždy horiaci kríž na priedomí. Polymorfný a prispôsobivý, v priebehu času v závislosti od kontextu mení výzor. Svätý Ján z Kríža (Juan de la Cruz) bol rasista. Pravdaže, bol aj mystikom, teológom, mentorom, kláštorným reformátorom, básnikom, obeťou prenasledovania, väzňom, preživším a ďalšími dôležitými vecami. Ale áno, bol aj rasista. A táto skutočnosť musí formovať nielen to, ako človek vníma mystické, básnické a iné dary svätého Juana... Svätý Ján a iní svätí sú hodní úcty. Ale rekalibrácia je na mieste, aspoň pokiaľ ide o to, čo by sa dalo reálne očakávať od ich pozemských životov.

Tu nám George naznačuje, že možno ten rasizmus v minulosti nevyzeral tak ako ten dnešný, ale rozhodne tu bol a svojou nepeknou prítomnosťou poškvrňoval svet. A Ján z Kríža bol rasista a preto je treba revidovať jeho príspevok ku katolicizmu. Poďme teda na to.

Sv. Ján z Kríža (Zurbarán, 1656)

zdroj: wikimedia commons

Rétorická genocída v Živom plameni lásky

Svätý Ján je hviezdou medzi mystickými teológmi, pretože ponúka metódu na dosiahnutie zjednotenia s Bohom. Ponúka vo forme komentárov k svojim básňam návod, ako prekonať obvyklý problém ľudí, ktorí v kontemplácii mierne pokročili – zastavenie sa, nedostatok duchovného pokroku. *Výstup na horu Karmel* a *Temná noc duše* ponúkajú návod, ako prekonať toto ustrnutie a postúpiť na duchovnej ceste ďalej. George pripúšťa, že Jánovo dielo prekračuje bežné hranice ľudského jazyka, ale hranice nehranice, čo je veľa, to je už príliš.

V knihe *Živý plameň lásky* Ján z Kríža hovorí, že „Egyptanov je treba utopiť – Egyptians need to be drowned“. Takýto preklad ponúkajú štandardní prekladatelia diela sv. Jána z Kríža do angličtiny – Kieran Kavanaugh a Otilio Rodriguez, obaja z rádu bosých karmelitánov. Keďže Ján hovorí alegoricky a v tejto pasáži robí paralelu medzi ťažkosťami a nepriateľmi, ktorí nás brzdia v duchovnom živote a vyvoleným ľuďom utekajúcim z Egypta, z kontextu by sa dalo usúdiť, že „Egyptania, ktorých treba utopiť“, sú všetky nedokonalosti, žiadosti a hriechy, ktoré bránia duši odísť do zaslúbenej zeme – k spojeniu s Bohom.

Lenže George vie, že „*gitano*“ by sa tiež ľahko dalo preložiť ako „Cigán“. Koniec-koncov, spájanie Rómov a Egyptanov a ich následné prenasledovanie má tiež dlhú históriu. Keďže všetky tie prekážky v duchovnom pokroku je treba odstrániť a sv. Ján z Kríža použil na označenie vecí, ktoré treba odstrániť slovo, ktoré možno preložiť ako Cigán, záver je očividný: Ján z Kríža je rasista. Ale veci sú ešte oveľa horšie.

V tej istej knihe Ján trval na potrebe „eliminovať Židov“ (*Živý plameň lásky* 2.31). V Jánovom alegorickom systéme Židia predstavujú zmyselnú žiadostivosť. Pri vzostupe duše k Bohu je treba utlmiť všetko, nielen hriechy, ale všetku žiadostivosť, všetko, čo akýmkoľvek aj najmenším spôsobom odvádza dušu od úplnej koncentrácie na Boha. George síce pripúšťa, že Jánova výzva eliminovať Židov možno tak úplne nie je

volaním po naozajstnom odstránení Židov a nijako sa neodráža v zaznamenaných nenávisťných činoch. A napriek tomu vidí jeho slová ako problematické.

Pretože alegória, metafora a iné formy symbolických obrazov nie sú hodnotovo neutrálne, ale odhaľujú základné predpoklady ich tvorcov a interpretov, pretože „Telesný Žid“ je dobre známy antisemitský tróp v antisemitskom kresťanskom diskurze (už od doby Pavla z Tarzu), a pretože propagácia genocídy, hoci alegorická, nepriama a vzdialená, je neprijateľná; a pretože podľa Georgea šoa predstavuje vyvrcholenie dlhodobého fyzického a rétorického násillia páchaného kresťanmi na Židoch, tak sv. Ján s Kríža sa tu ťažko previňuje a diskvalifikuje.

Pieseň piesní (Gustave Moreau, 1853)

zdroj: wikimedia commons

Misogynoir v Duchovnej piesni

Duchovná pieseň od sv. Jána z Kríža predstavuje iný problém. Ide o komentár k jeho verzii Piesne piesní. Tu sa pokúša zachytiť celý rozsah potenciálneho výstupu duše k Bohu, od prvého kroku až po mystické uchvátenie. Zbral Pieseň piesní, inak usporiadal strofy, doplnil o komentár, aby vytvoril dielo, ktoré je v súlade s jeho chápaním archetypálnej cesty duše.

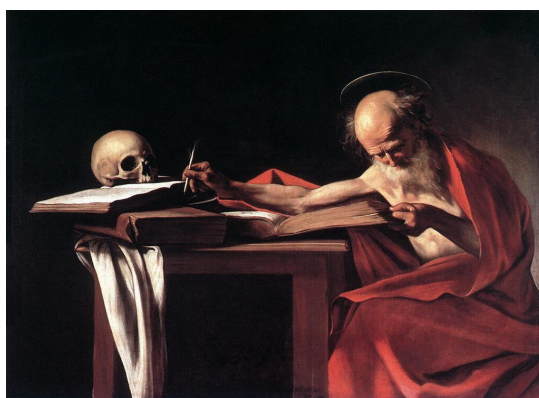
Ženská protagonistka spevu hľadá svojho milovaného muža. Ján vysvetľuje, že ona predstavuje dušu a že jej milovaný predstavuje Boha. Prechádza krajinami, no nedarí sa jej ho nájsť. Keď sa nakoniec stretnú, spájajú sa v maximálnej intimite. George hovorí, že: *z hľadiska pohlavia, sexuality a druhu sa línie rozmazávajú, čím sa formujú potenciálne oslobodzujúce rozmery textu*. Myslí tým George, že sa tu otvára priestor aj pre homosexuálnu verziu? To neupresňuje, bystrí pozorovatelia však v strofe 32 vidia problém – sv. Ján z Kríža tam vnáša podceňovanie a útlak žien:

Keď si sa na mňa pozrel,
tvoje oči mi darovali tvoju milosť.
Preto si ma prišiel tak milovať.
Takto sa moje oči stali hodnými
zbožňovať to, čo v Tebe vidia.

Jej krása je podmienená jeho pohľadom. Sexizmus textu naberá v strofe 33 rasistický rozmer:

Prosím, nepohrdaj mnou,
ak si si predtým všimol,
že moja pleť je tmavá.
Už však na mňa môžeš hľadieť,
veď, keď si sa na mňa pozrel prvý raz,
dal si mi milosť a krásu.

George ide tvrdo na vec: Komentár sv. Jána z Kríža k tejto pasáži predstavuje učebnicový prípad misogyniu – teda sexistického variantu rasizmu, alebo rasistického variantu sexismu – je to kombinácia sexismu a antičernošského rasizmu. Ťažko povedať čo presne, ale určite je to zlé. Boh si „už nepamätá jej bývalú škaredosť a hriech“. Tmavá farba a hriech sú synonymá, čo je zjavne dôkazom rasistickej predpojatosti. Boh, „milosťou svojho milujúceho pohľadu odstránil tmavú pleť hľadajúcej duše a urobil ju hodnou byť videná“. Je to alegória, ale to Jána z Kríža v žiadnom prípade neospravedlňuje.

Sv. Hieronym (Caravaggio, 1606)

zdroj: wikimedia commons

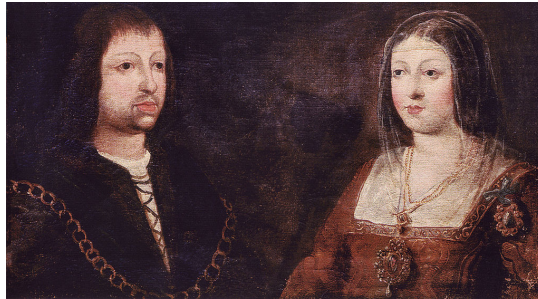
George je však spravodlivý a tak priznáva, že rasistický sexismus sv. Jána z Kríža má hlbšie korene, spočívajúce v pasáži „už aj tak trápnej Piesne piesní 1,5“, ktorú anglickí, ale aj iní prekladatelia Biblie (slovenskí tiež ☒) tvrdohlavo prekladajú ako: „čierna som, no pekná“. Zato zjavne môže iný sexistický rasist a tiež Učiteľ Cirkvi – svätý Hieronym vo Vulgáte: nigra sum sed formosa. Tým spustil lavínu nepekných udalostí. Gregor I. Veľký, Beda Ctihodný (Venerabilis) a mnohí ďalší prišli s podobnou interpretáciou. Gregor aj Beda boli tiež Učiteľmi Cirkvi. George je však (opäť) spravodlivý a namiesto zľahčovania závažnosti Jánových prešlapov, ukazuje na systémovú povahu problému. Koľko rasistov medzi Učiteľmi Cirkvi! Ešteže sa po koncile ich učenie úplne ignoruje, dovoľujem si s úľavou vydýchnuť.

George nachádza ďalší dôvod v mizernom preklade hebrejského textu vo Vulgáte. Používa slovo suboptimálne, ale treba to čítať ako mizerné. Napriek tomu, dokonca s Vulgátou by sa dala vec zachrániť, keby svätý Ján z Kríža prihliadal ku kontextu. Podľa Georgea je hrdinka Piesne piesní „nigra“ nie preto, že je černoška, ale preto, že je nútená robiť manuálnu prácu vonku na príkaz svojich bratov. George to síce nepíše, ale myslím, že tu by bolo namieste poukázať na rozdielne platové hodnotenie, ktoré za rovnakú prácu dostáva táto žena a jej bratia...

Svätý Ján z Kríža však vo svojom komentári k strofe 34 stupňuje intenzitu svojej rétoriky a svojej teologickej estetiky:

Malá biela holubica sa vrátila
do Archy s ratolesťou
a hrdlička našla vytúženého partnera
na zelených brehoch riek.

Tento krásny opis pomocou vtáčej metafory by sa nemusel týkať rasy alebo pleti, však? Ale týka. Veď v predchádzajúcej strofe duša sa ponížila, nazvala sa čiernou a škaredou a chválila ho za jeho krásu a milosť. A keďže Boh obyčajne vyvyšuje tých, čo sa pokorujú, zhladne na ňu a v ďalšej strofe ju vyzdvihuje a nenazýva ju tmavou, ale bielou holubicou, vychvaľujúc jej dobré vlastnosti. Tu si sv. Ján ešte priťažil, lebo stupňuje svoj sexistický, rasistický kolorizmus (misogynoir) – veď za tým všetkým sa skrýva predpoklad, že Boh je biely. Ak by mohol, požiadal by som ho, aby vrátil titul svätca a diplom Učiteľa Cirkvi.

Los Reyes Católicos, Ferdinand II. Aragónsky a Izabela I. Kastílska

zdroj: wikimedia commons

Čo je v stávke?

Dnes sa na mystiku už nikto nehrá, tak prečo na tomto záleží? George, pod vplyvom gnostického tranzu, vidí súvislosti. Kde stojí svätý Ján z Kríža v kontexte koloniálno-imperiálnej histórie? Mal v živej pamäti ako „los reyes Católicos“ – Ferdinand a Izabela „znovu dobyli“ (rozumej kolonizovali) Španielsko a sponzorovali objavenie „Nového sveta“, čím podnietili inštitucionalizáciu kultúrnej genocídy.

Gnostická súvislosť má však ešte príšernejšie rozmery. Španielsku inkvizíciu a španielsku kolonizáciu treba považovať za dve stránky tej istej smrteľnej vôle vládnuť, libida dominandi. Sv. Jána z Kríža treba počítať medzi spolupáchateľov tohto zločinného podniku. Aj keď staval na tých, ktorí prišli pred ním, jeho práca položila základ pre nasledujúcich mystikov, utláčateľov a tých, ktorí boli utláčateľmi aj mystikmi zároveň. Nesmieme pri tom zabudnúť, že ide často o tých istých ľudí.

Zamyslime sa aj nad radikálnou povahou tvrdení svätého Jána z Kríža o kresťanskej „dokonalosti“. „Všetky sklony, žiadostivosti a schopnosti sa procesom očistenia stávajú božskými“. Duša „žije životom Božím“, „intelekt sa stáva božským“, „Božia vôľa a vôľa duše sú teraz jedno“ a túžby duše „už nie sú ničím iným ako túžby Božie“. Stručne povedané, „stala sa Bohom prostredníctvom účasti na Bohu“. Ján pozýva duchovných aspirantov, aby sa vydali na cestu k „najvyššiemu stupňu dokonalosti dosiahnuteľnej v tomto živote, ktorým je premena v Boha“.

V stávke podľa Georgea je implicitne pojem svätosti, ako ho ponúka katolícka Cirkev a každá zmysluplná doktrína kresťanskej „dokonalosti“. George anticipuje námietky a každého, kto by sa snáď snažil privrieť oko nad genocídno-rasistickým pozadím myslenia sv. Jána z Kríža bez okolov označuje za spolupáchateľa na sexistickom a antičernošskom misogynoir, za človeka, ktorý akceptuje hodnotu genocídy. V gnostickom

woke náboženstve je okrem dokonalého poznania skazenosti aj toho najlepšieho v tomto svete dôležité rozlíšiť ľudí na deti svetla, ktoré skrze tajné poznanie túto skazenosť poznajú, ako George, a deti temnoty, ktoré sa tomuto poznaniu protivia. Kto ešte bráni Jána z Kríža? Kto je dieťaťom temnoty?

Definície hriechu

George Faithful uzatvára vec optimisticky. Najprv rozmýšľa, či jeho objavný text môže prispieť k zrušeniu (cancel culture) sv. Jána z Kríža. Nuž, nevidí to zatiaľ veľmi reálne. Preto nás prevedie svojou definíciou hriechu. Najprv postuluje maximu, že:

Každý svätý je produktom svojej doby a jej zvykov, je neodmysliteľným paradoxom, pričom zároveň sa očakáva, že bude stáť mimo a nad ostatnými.

Tiež rozumne hovorí, že:

Sa musíme predovšetkým snažiť pochopiť predchádzajúce generácie kresťanov v ich historických kontextoch a neponáhľať sa, aby sme ich ospravedlňovali, ani ich odsudzovali výlučne na základe nášho vlastného kontextu.

Ale, zasa určité absolútne súvislosti kontextu presahujú všetko, hovorí George. Niektoré činy vždy boli a vždy budú morálne nesprávne, bez ohľadu na sociálno-kultúrny kontext. Takým presahujúcim kontextom je podľa neho španielska inkvizícia, to že sa španielski kresťanskí vládcovia pokúsili zasiahnuť proti falošným konverziám a nakoniec vyhnali Židov z krajiny. Niektoré hriechy sú hriechmi kontextu, ale svätí by mali byť proti takémuto kontextuálnemu hriechu odolní.

My teológovia musíme rozšíriť svoje definície hriechu, aby sme to vysvetlili, aj keď to znamená zmeniť naše očakávania od svätých a od „dokonalosti“.

George sa blíži k imponantnému záveru:

Samotné slová svätého Jána z Kríža sú dostatočné na to, aby si vyžiadali radikálne prehodnotenie jeho základných predpokladov, v neposlednom rade o tom, koľko „dokonalosti“ by mohol každý človek dosiahnuť v tomto živote, dokonca aj vďaka Božej milosti. Byť človekom znamená byť človekom. My kresťania musíme správne uviesť do kontextu, čo pre ľudské bytosti znamená „dokonalosť“.

Sv. Ignác z Loyoly vo svojom brnení, malba zo 16. storočia

zdroj: wikimedia commons

Tento text z prémiového jezuitského magazínu ukazuje niekoľko vecí. Ukazuje, že synovia sv. Ignáca z Loyoly (ktovie, či by sa aj v jeho skrini nenašlo niekoľko rasistických a sexistických kostlivcov?) pokračujú v ceste, na ktorú sa vydali už pred slávnym posledným koncilom. Na platforme katolíckej Cirkvi, ktorá by mala dodať duše, budujú nové náboženstvo, ktorého dogmy a morálne predpisy dodajú oni. Medzi tým, čo sa označovalo za katolícke náboženstvo kedysi a tým, čo ako katolícke chápu dnešní jezuiti je len málo styčných bodov. Proces „rekalibrácie“ pokročil natoľko, že v náuke dnešných jezuitov sotva možno poznať náuku obávaných nepriateľov reformácie a revolúcie. Tiež ukazuje, ako internalizácia provinčných protestantských predsudkov a „šmrncnutá“ gnostickým aggiornamentom víťazí nad katolíckou tradíciou. Ako sa afekt sebatrýznenia za „hriechy otcov“ a potreba vykupovať sa v očiach bezbožného sveta neprestajným ospravedlňovaním (ktoré zaviedol Ján Pavol II.) rozmohol natoľko, že už nezostalo nič, čo by mohlo utiecť bez potreby sypania si popola na hlavu.

A tiež to ukazuje skutočnosť, že Spoločnosť Ježišova sa veľkou vervou vrhla do krádeže identity páchanej na katolíckom ľude, keď jednotlivé hrdinské a sväté postavy našich dejín postupne premenováva na rasistov, sexistov a antisemitov, pričom jediné, čo o nich možno pravdivo povedať je, že to boli katolíci.

Spoločnosť Ježišova za posledných 60 rokov systematicky produkuje najväčších škodcov, teologických disenterov a rozvratníkov, akých len možno v Cirkvi nájsť. Snáď sa nájde pápež, bude však musieť byť nie slabý ako bol Klement XIV., ale silný a rozumný, ktorý jezuitov opäť zruší.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/pozor-na-katolickych-svatcov-mozno-su-to-rasisti/>